

**ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА ЯК НЕОБХІДНОЇ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ
ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ**

З розвитком цивілізації та науково-технічного прогресу людство зіткнулося з гострими екологічними проблемами, які мають глобальний характер. В таких умовах надзвичайно актуальним є пошук шляхів відновлення екологічної рівноваги та формування екологічної політики сталого соціально-економічного розвитку, спрямованої на усунення протиріч між отриманням суспільних вигод від використання природних ресурсів та збитків для довкілля, які внаслідок цього завдаються.

Усвідомлюючи важливість цих питань, держава закріпила за собою обов'язок забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України (ст. 16 КУ) та гарантувала кожному право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50 КУ). Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлено, що невід'ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку України є охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини.

Важливу роль у вирішенні цих питань відведена природно-заповідному фонду України (далі ПЗФ), який є головним та найбільш ефективним інструментом збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу. Розвиток ПЗФ є одним із основних пріоритетів екологічної політики держави.

Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» визначено завдання з розширення площі природно-заповідного фонду до 15 відсотків загальної території країни.

Спеціальним законодавчим актом у сфері охорони природно-заповідних територій та об'єктів є Закон України «Про природно-заповідний фонд України» (далі – Закон), який визначає правові основи організації, охорони, ефективного використання ПЗФ України, відтворення його природних комплексів та об'єктів. Відповідно до Закону, ПЗФ становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної

різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища [2]. Законом встановлено порядок створення і оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. При цьому порядок відведення земельних ділянок установам ПЗФ Земельним Кодексом України [1].

Необхідно звернути увагу, що Закон був прийнятий ще у 1992 році, коли земельні відносини в Україні регулювалися ЗК УРСР (1990 р.). За цей період процедура створення об'єктів ПЗФ майже не зазнала змін. Водночас, з прийняттям ЗКУ (2001р.), впровадженням адміністративної та земельної реформ, земельне законодавство динамічно розвивається. Значно спрощується процедура надання земельних ділянок у власність чи оренду громадянам та суб'єктам підприємницької діяльності, в той же час процес створення об'єктів ПЗФ та відведення їм у постійне користування земельних ділянок залишається складним та довготривалим.

Як показує практика, часовий проміжок від створення об'єкта ПЗФ до передачі земель у постійне користування є настільки тривалим, що за цей період з'являються багато інших претендентів на власність чи користування цими землями. У зв'язку з цим мають місце випадки передачі земель у власність інших осіб не за її цільовим призначенням. З метою недопущення таких порушень, доцільно, в ЗКУ, встановити заборону на зміну цільового призначення земельних ділянок стосовно яких прийнято рішення про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ, а також віднести ці землі до переліку земель, які не можуть передаватися у приватну власність чи оренду.

Слід зазначити, що згідно з Законом території та об'єкти ПЗФ можуть створюватися як з вилученням земельних ділянок з подальшою передачею їх у постійне користування установам ПЗФ, так і без вилучення земельних ділянок у постійних землекористувачів [2]. У цьому випадку ці території передаються під охорону підприємствам, установам, організаціям і громадянам з оформленням охоронного зобов'язання. Землі, які передані у постійне користування установам ПЗФ, належать до категорії земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення і інформація про ці землі вноситься до Державного земельного кадастру. Водночас, земельні ділянки на яких розташовані території ПЗФ без вилучення у постійних землекористувачів, обліковуються у складі земель цільове призначення яких було визначене під час її формування та закріплене шляхом реєстрації у земельному кадастрі під час передачі у постійне користування. І хоча на такі земельні ділянки поширюється правовий режим ПЗФ, такі обмеження не вносяться до Державного земельного кадастру та не наносяться на кадастрову карту.

Таким чином, земельне та природоохоронне законодавство по-різному визначають належність земель до певної категорії, момент виникнення

прав та обмежень щодо використання певних територій, що призводить до випадків, коли земельні ділянки в межах території об'єктів ПЗФ передаються у використання чи у власність з метою, яка суперечить меті створення та охороні об'єкта ПЗФ.

Виходячи з вищенаведеного можна зробити висновок, що узгодження і приведення до взаємної відповідності положень природоохоронного та земельного законодавства України, є передумовою розвитку ПЗФ, як частини світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002 р. – № 3. – Ст. 27.
2. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.